



**CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII**  
**Autoritate de stat autonomă**

București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: [support@C.N.C.D..org.ro](mailto:support@C.N.C.D..org.ro)

---

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

**HOTĂRÂREA nr. 319**  
**din 22.05.2013**

**Dosar nr:** 27/2013 și 3A/2013

**Petiția nr:** 285/18.01.2013 și 2.046/22.03.2013

**Petent:** L. T. și autosesizare

**Reclamat:** D. F.

**Obiect:** afirmații care încalcă dreptul la demnitate al persoanelor aparținând comunității de romi.

**I. Numele, domiciliul și sediul părților**

**I. 1. Numele și domiciliul petentului**

1.1.1. L. T. Cluj;

1.1.2. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

**I. 2. Numele și domiciliul reclamatului**

1.2.1. D. F. Mureș

**II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare**

2.1. Prin memoriu, precum și prin autosesizarea Colegiului director, se reclamă următoarele afirmații ale reclamatului: [premierul britanic] „*să înțeleagă și să facă o listă cu românii corecți care lucrează în Anglia, îngrijind bătrâni, necăjiți*” [...] „*Dar când apare câte-un gabor din acesta primitiv sau câte un descreierat care îi dă în cap la o italiancă, apare că tot poporul român e violator, e țigan, e cerșetor ș.a.m.d. Sigăr că te supără*”, „*Ce a îngrijorat foarte tare a fost modul primitiv în care s-au comportat anumiți cetățeni ai noștri, majoritatea țigani, care s-au dus cu obiceiurile țigănești de aici în alte părți. Și pe mine m-ar deranja să-mi apară o șatră în fața casei. Trebuie să recunoaștem acest lucru: trebuie să ni-i disciplinăm acasă prin politici clare.*”

### III. Citarea părților

3.1. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, cu modificările și completările ulterioare (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Petentul și reclamatul au fost citați pentru data de 12.03.2013 (filele 3-4 din dosar) la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare C.N.C.D.).

3.3. C.N.C.D. a solicitat Agenției de Presă Hotnews și Agenției Naționale de Presă Agerpress atestarea conținutului declarațiilor făcute de partea reclamată (filele 5-6 din dosar).

3.4. La audierile din data de 12.03.2013 petentul și reclamatul nu s-au prezentat.

3.5. Petentului i s-au comunicat punctele de vedere ale reclamatului (fila 12 din dosar).

3.6. Dosarele **nr. 27/2013** și **nr. 3A/2013** au fost conexe în urma deciziei luate în unanimitate de membrii Colegiului director prezenți la ședință din data de 03.04.2013.

3.7. Reclamatul a fost recitat pentru data de 30.04.2013 (filele 13-14 din dosar) la sediul C.N.C.D..

3.8. La audierile din data de 30.04.2013 reclamatul nu s-a prezentat.

### IV. Susținerile părților

#### 4.1. Susținerile petentului

4.1.1. Petentul, prin petiția înregistrată la C.N.C.D. cu **nr. 285/18.01.2013** (fila 1 din dosar), arată că reclamatul a făcut următoarele afirmații: [premierul britanic] „*să înțeleagă și să facă o listă cu românii corecți care lucrează în Anglia, îngrijind bătrâni, necăjiți*” [...] „*Dar când apare câte-un gabor din acesta primitiv sau câte un descreierat care îi dă în cap la o italiancă, apare că tot poporul român e violator, e țigan, e cerșetor ș.a.m.d. Sigăr că te supără*”; „*Ce a îngrijorat foarte tare a fost modul primitiv în care s-au comportat anumiți cetățeni ai noștri, majoritatea țigani, care s-au dus cu obiceiurile țigănești de aici în alte părți. Și pe mine m-ar deranja să-mi apară o șatră în fața casei. Trebuie să recunoaștem acest lucru: trebuie să ni-i disciplinăm acasă prin politici clare.*” Consideră că afirmațiile reprezintă instigare la xenofobie și afirmații ofensatoare la adresa cetățenilor români de etnie romă făcute în mod public.

Depune la dosar înscrisuri (fila 2 din dosar).

4.1.2. Autosesizarea înregistrată cu **nr. 2046/22.03.2013** (fila 1' din dosar, înscrisuri filele 2'-9') are ca obiect aceleași afirmații, solicitându-se analizarea

acestora din punctul de vedere al art. 2 alin. 1 și 5, coroborat cu art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**.

## **4.2. Susținerile reclamatului**

4.2.1. Reclamatul, prin adresa înregistrată la C.N.C.D. cu **nr. 1643/12.03.2013** (filele 7-9 din dosar) și prin adresa înregistrată la dosar cu **nr. 1766/14.03.2013**,

- invocă excepția lipsei de interes a petentului, considerând că prin formularea petiției el nu se consideră a fi o persoană discriminată;
- consideră că nu s-a dorit a se sublinia apartenența etnică a unor persoane;
- reclamatul, în calitate de primar, a tratat întotdeauna în mod egal cetățenii orașului Tîrgu Mureș.

4.2.1. Reclamatul, prin adresa înregistrată la C.N.C.D. cu **nr. 2939/22.04.2013** (filele 15-16 din dosar), arată următoarele:

- nu s-a dorit a se aduce atingere vreunui cetățean sau vreunei etnii;
- reclamatul, în calitate de primar, a tratat întotdeauna în mod egal cetățenii orașului Tîrgu Mureș;
- nu s-a dorit a se sublinia apartenența etnică a unor persoane.

## **V. Motivele de fapt și de drept**

5.1. Colegiul director constată că reclamatul a făcut următoarele afirmații: [premierul britanic] *„să înțeleagă și să facă o listă cu românii corecți care lucrează în Anglia, îngrijind bătrâni, necăjiți”* [...] *„Dar când apare câte-un gabor din acesta primitiv sau câte un descreierat care îi dă în cap la o italiancă, apare că tot poporul român e violator, e țigan, e cerșetor ș.a.m.d. Sigur că te supără”*; *„Ce a îngrijorat foarte tare a fost modul primitiv în care s-au comportat anumiți cetățeni ai noștri, majoritatea țigani, care s-au dus cu obiceiurile țigănești de aici în alte părți. Și pe mine m-ar deranja să-mi apară o șatră în fața casei. Trebuie să recunoaștem acest lucru: trebuie să ni-i disciplinăm acasă prin politici clare.”*

5.2. Colegiul director respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentului, invocate de reclamat, având în vedere existența unei autosesizări cu obiect identic.

5.3. **O.G. nr. 137/2000** la art. 2 alin. 1 prevede: *„Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în*

*domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

5.4. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

5.5. În conformitate cu jurisprudența CEDO în domeniu, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă „*trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă*”. CEDO a apreciat prin jurisprudența sa, că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoage sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate (ex.: **Fredin împotriva Suediei**, 18 februarie 1991; **Hoffman împotriva Austriei**, 23 iunie 1993, **Spadea și Scalabrino împotriva Italiei**, 28 septembrie 1995, **Stubbings și alții împotriva Regatului Unit**, 22 octombrie 1996).

5.6. Constatăm că există o diferențiere, din moment ce reclamatul se referă în context negativ la romi (prin menționarea gaborilor primitivi, a obiceiurilor țigănești, a șatrei) și pozitiv la români (fiind corecți, îngrijind bătrâni și necăjiți).

5.7. Criteriul de diferențiere este cel al apartenenței etnice.

5.8. În conformitate cu prevederile **Convenției internaționale privind combaterea tuturor formelor de discriminare rasială**, adoptată de Adunarea generală a ONU la 21 decembrie 1965, „*expresia «discriminare rasială» are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică*” (art. 1 alin. 1), prin urmare orice discriminare etnică practic intră în categoria de discriminare rasială. În concluzie, pentru cauza de față se poate stabili că sunt incidente tratatele internaționale privind discriminarea rasială.

5.9. Dreptul restrâns este dreptul la demnitate, garantat de **Constituția României**.

5.10. În concluzie, sunt incidente prevederile art. 2 alin. 1 a **O.G. nr. 137/2000**, republicată. Prin afirmațiile privind *gaborii primitivi, a infractorilor cu obiceiuri țigănești și a șatrei* care deranjează se crează o deosebire pe bază de apartenență etnică care are ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

5.11. Conform art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată, „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă*

*naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*

5.12. Se poate constata că afirmațiile a fost făcute în public, și vizează atingerea demnității, crează o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa persoanelor de etnie romă. Astfel sunt incidente și prevederile art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**.

5.13. În consecință afirmațiile care fac obiectul petiției reprezintă o discriminare conform art. 2 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000** — reprezentând o deosebire pe criteriul etnic care atinge dreptul la demnitate —, iar coroborat cu art. 15 al **O.G. nr. 137/2000** — reprezintă, de asemenea, o faptă manifestată în public care vizează atingerea demnității, crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare, ofensatoare, îndreptată împotriva persoanelor aparținând comunității de romi din România.

5.14. În apărarea sa, reclamatul a afirmat că nu s-a dorit a se sublinia apartenența etnică a unor persoane și că nu s-a dorit a se aduce atingere vreunui cetățean sau vreunei etnii. În domeniul discriminării, atât conform tratatelor internaționale în domeniu, cât și conform legislației interne (a se vedea în acest sens spre exemplu art. 2 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000**) nu are relevanță urmărirea unui anume scop de a discrimina.

5.15. Comportamentul anterior al unei persoane care comite o faptă contravențională nu are relevanță în a se constata caracterul contravențional al unei fapte. Astfel spre exemplu o persoană nu poate invoca la o amendă pentru depășirea vitezei legale că anterior faptei a condus regulamentar. Totodată afirmația nu reprezintă adevărul, din moment ce reclamatul a fost sancționat de mai multe ori de către C.N.C.D. pentru discriminarea diferitelor categorii de persoane.

5.16. În astfel de cauze este necesară analiza limitei dintre dreptul la demnitate și libertatea de exprimare, prin raportare la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) în domeniu.

5.17. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: *„Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și*

*imparțialitatea puterii judecătorești.*” Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: „*Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.*”

5.18. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
  - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - calitatea normei juridice, și anume
    - accesibilitatea;
    - precizitatea;
    - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

5.19. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

5.20. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

5.21. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

5.22. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95,

- 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; **Okçuoğlu împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care ofensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58);
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42)

- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **OHENSBERGER împotriva AUSTRIEI**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **IVANOV împotriva RUSIEI**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr.

23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/iii; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/ii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 53; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 53; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 71; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 29-30; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38);

l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și

judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 60; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 61; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 46; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 62; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 40; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 52; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 70; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 28);

- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46);
- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53)
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, presa are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **CASTELLS împotriva SPANIEI**,

- nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **DE HAES și GIJSELS împotriva BELGIEI**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 59; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 55; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 44; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 41);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);
- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitim ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

5.23. În hotărârile sale CEDO nu se bazează doar pe Convenție, se referă și la **Carta Națiunilor Unite** (paragraful 2 din *Preambul*, art. 1 alin. 3, art. 13 alin. 1, art. 55 lit. c și art. 76 lit. c), **Declarația universală a drepturilor omului** (art. 1, 2 și 7), **Convenția internațională privind drepturile civile și politice** (art. 2 alin. 1, art. 20 alin. 2, art. 26), **Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială** (art. 4 și 5), **Recomandarea nr. R (97) 20 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la „discursul de ură”**, **Recomandarea de politică generală nr. 7 privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și a discriminării rasiale**.

5.24. În luarea deciziei ținem cont și de art. 30 al **Constituției României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la

*discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”*

5.25. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

5.26. Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități; astfel, în mod obligatoriu trebuie evitate afirmațiile care în mod gratuit ofensează pe alții, fără a contribui la o dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (pct. 5.22., lit. c) — referirile la *gaborii primitivi, la obiceiurile infracționale țigănești și la șatre indizerabile* nu duc la un progres al relațiilor umane, ci, din contră, întăresc stereotipurile negative față de romi, având ca efect discriminarea romilor la școală, la angajare, la accesul la servicii și locuri publice etc.;

- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste; prin urmare, este necesar să se sancționeze orice formă de expresii care promovează ura bazată pe intoleranță (pct. 5.22., lit. f);

- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă (pct. 5.22., lit. k) — considerăm că marginalizarea romilor în societatea din România, discriminarea zilnică la care sunt supuși membrii acestei comunități, datorită stereotipurilor de genul celor care formează obiectul cauzei, arată nevoia publică urgentă;

- libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa (pct. 5.22., lit. o).

5.27. Prin urmare constatăm că afirmațiile reclamatului care fac obiectul petiției nu sunt protejate de art. 10 al **Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

5.17. Conform art. 26 alin. 1, la **O.G. nr. 137/2000** la momentul comiterii faptei, „*Contravențiunile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 400 lei la 4.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 600 lei la 8.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

5.18. Colegiul director a decis aplicarea amenzii contravenționale în valoare de 4000 lei, având în vedere următoarele aspecte:

- discriminarea vizează o comunitate;
- românii întâmpină o serie de dificultăți în societate datorită stereotipurilor legate de comportamentul deviant atribuit membrilor comunității prin afirmații similare celor care fac obiectul petiției;
- reclamatul a fost sancționat anterior pentru fapte de discriminare, astfel amenzile mai mici în mod evident nu sunt descurajante privind persoana reclamatului, ori directivele Uniunii Europene arată că sancțiunile în domeniul discriminării trebuie să aibă acest caracter.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință

## **COLEGIUL DIRECTOR**

### **HOTĂRĂȘTE:**

1. Respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentului, invocată de reclamat, având în vedere existența unei autosesizări cu obiect identic;
2. Afirmațiile privind gaborii primitivi, obiceiurile infracționale țigănești și șatrele indizerabile reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**;
3. Aplicarea amenzii contravenționale în valoare de 4000 lei față de reclamatul D. F.
4. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților și Direcției Generale a Finanțelor Publice a județului Mureș pentru plata amenzii.

### **VI. Modalitatea de plată a amenzii**

Amenda de 4000 lei se va achita la Direcția Generale a Finanțelor Publice a județului Mureș, dovada plății se va trimite către C.N.C.D. în termen de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii. În caz contrar C.N.C.D. va lua măsurile legale necesare.

## VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

### Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BERTZI TEODORA – Membru

CAZACU IOANA LIANA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

STANCIU CLAUDIA SORINA – Membru

**Data redactării:** 03.06.2013

**Notă:** Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. nr 137/2000** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

Red.: H. I.